

Ölkəmizi tanıyaq

"Ölkəmizi tanıyaq" maarifləndirici tur-aksiyasının iştirakçısı olan Gəncə şəhərinin, Ağstafa, Samux, Kəlbəcər, Daşkəsən və Bakının Nəsimi, Yasamal, Binəqədi rayonlarının məktəbliləri Masallı və Astaraya səfər ediblər. Masallıda tur-aksiya iştirakçılarının rayon icra hakimiyyətinin məsul işçiləri, müəllimlər və ictimaiyyət nümayəndələri qarşılayıblar.

Masallı şəhərindəki Heydər Əliyev Parkında məktəblilər qarşısında çıxış edən rayon icra hakimiyyəti başçısının müavini Aybəniz Qafarova "Ölkəmizi tanıyaq" layihəsi çərçivəsində təşkil olunmuş tur-aksiyanın əhəmiyyətindən danışaraq, səyahət edən məktəblilərə xoş arzularını bildirdi.

Məktəblilər Heydər Əliyev Parkında ümummilli liderin abidəsi önünə gül dəstələri düzərək xatirəsini ehtiramla yad edib, Heydər Əliyev Mərkəzində ulu öndərin zəngin və mənalı ömür yolunu əks etdirən eksponatlar və fotosəkillərlə tanış olublar.

Maarifləndirici aksiyanın iştirakçıları parkın konsert meydançasında mərkəzin məktəbli oğlanlarından ibarət rəqs qrupu və "Halay" folklor kollektivinin çıxışlarını böyük maraqla izləyiblər. Sonra məktəblilər Uşaq-İncəsənət Məktəbinə gəliblər. Məlumat verilib ki, Uşaq-İncəsənət Məktəbi bu il sentyabrın 3-də Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə istifadəyə verilib.

Şagirdlər bu il sentyabrın 3-də istifadəyə verilmiş Tarix-Diyarşünaslıq muzeyi ilə də tanış olublar. Muzeyin direktoru Əntiqə Tağıyeva bildirdi ki, Prezident İlham Əliyev Masallıya səfəri çərçivəsində Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyinin açılışında iştirak edib. Məlumat verilib ki, Masallı Rayon Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyi 1950-ci ildə yaradılıb və şəhər mərkəzində 16 kilometr məsafədə yerləşən keçmiş məktəb binasında fəaliyyət göstərir.

Sonra məktəblilər "ASAN həyat" kompleksinə gələrək buradakı İntellektual Mərkəzdə keçirilən Masallı məktəblilərinin "Breyn-Rinq" yarışmasını izləyiblər. Məktəblilər, həmçinin Masallı Olimpiya İdman Kompleksi, Bayraq meydanı və Azərbaycan Dövlət Rənzəli Muzeyi ilə də yaxından tanış olublar.

Tur-aksiya iştirakçıları Masallı rayonu ilə tanışlıqdan sonra Astara rayonuna gəliblər.

Onları burada Astara Rayon İcra Hakimiyyətinin məsul işçiləri, müəllimlər, gənclər və ictimaiyyət nümayəndələri qarşılayıblar.

Məktəblilər Heydər Əliyev Muzeyində ümummilli liderin həyat və fəaliyyətini, böyük rəhbərin Astara rayonuna səfərlərini əks etdirən eksponatlar və fotosəkillərlə tanış olublar.

Sonra tur-aksiya iştirakçıları Astara şəhərində, Xəzər dənizi sahilində salınmış park-bulvar kompleksinə səfər ediblər. Burada Astaranın qədim tarixi, mədəniyyəti, adət-ənənələri, turizm potensialı, əhalinin məşğulluğu və sosial-iqtisadi inkişafı barədə məktəblilərə məlumat verilib. Qeyd olunub ki, zəngin təbiətə və qədim tarixə malik Astarada el sənətkarlığı, adət-ənənələrimiz və folklorumuz qorunub saxlanılır.

Park-bulvar kompleksi ilə tanışlıqdan sonra tur-aksiya iştirakçıları rayonun Ərçivan kəndindəki "Yanar bulaq"da suyun alovlanmasını böyük maraqla izləyiblər.

Məktəblilər "Astaradaq" MMC-nin çay fabrikində emal prosesi ilə tanış olub, buradakı "Çay muzeyi"ndə nümayiş etdirilən eksponatlarla tanış olublar.

Tur-aksiyanın Qaxaz, Şəmkir və Gədəbəy rayonlarından olan iştirakçıları Lənkəran rayonuna ekskursiyaya ediblər. Məktəblilər Lənkəran şəhərindəki Heydər Əliyev Mərkəzində, Gənclər Mərkəzində, Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyində, "Qoşa qala qapıları" meydanında, "Mayak" binasında, Hirkan Milli Parkında, Bayraq meydanında, çay plantasiyalarında, sitrus bağlarında, general Həzi Aslanovun ev-muzeyində olublar.

Tur-aksiya iştirakçıları İDEA İctimai Birliyinin təşəbbüsü ilə "Hər bir ağac ekək" deyəli ilə keçirilən aksiyaya qoşularaq Lənkəranın Sütəmurduv kəndinə gedən yolda 200-ə yaxın ağac ekiblər.

Tur-aksiyanın Sumqayıt, Qaradağ, Xəzər, Pirallahı, Qubadlı, Masallı, Lənkəran, Astara, Lerik və Yardımlıdan olan iştirakçıları - IX-XI sinif şagirdləri, eləcə də onların müəllimləri edən qrup rəhbərləri və müəllimlər Gəncə şəhərinə gəliblər. Tur-aksiya iştirakçıları Gəncə şəhəri ilə tanışlığı Heydər Əliyev Park Kompleksi ilə başlağıb.

Bildirilib ki, tur-aksiya çərçivəsində şagirdlər bir-birindən gözəl

məkanlarda olacaq, ölkəmizin ikinci böyük şəhəri Gəncənin zəngin və çoxşəkilli tarixi, mədəniyyəti haqqında dolğun məlumat əldə edəcəklər. Həmçinin qədim Gəncənin son illərdə keçdiyi sürətli inkişaf yolu haqqında geniş məlumat toplayacaqlar.

Sonra şagirdlərə tur-aksiya çərçivəsində gələcəkləri məkanlardan bəhs edən Gəncənin bələdiyyə kitabxanası paylanılıb. Məktəbliləri ümummilli lider Heydər Əliyevin abidəsi önünə gül dəstələri düzərək, xatirəsini hörmət və ehtiramla anıblar.

Aksiya iştirakçıları Heydər Əliyev Mərkəzində ulu öndərin həyat və siyasi fəaliyyətini ayrı-ayrı məqamlarını, xüsusilə Gəncə şəhərinə tarixi səfərlərini əks etdirən foto və sənədlərlə tanış olublar.

Regionlarla tanışlıq şagirdlərdə vətənpərvərlik hisslərinin formalaşmasında əvəzsiz rol oynayır

Məktəblilərin Gəncə şəhəri ilə tanışlığı noyabrın 13-də davam edəcək.

"Ölkəmizi tanıyaq" deyəli ilə keçirilən maarifləndirici tur-aksiya çərçivəsində Gəncə-Göygöl-Şəmkir marşrutu üzrə ekskursiyaya çıxan Sumqayıt, Qaradağ, Xəzər, Pirallahı, Qubadlı, Masallı, Lənkəran, Astara, Lerik və Yardımlıdan olan məktəblilər Göygöl və Şəmkir rayonları ilə tanış olublar. Əvvəlcə tur-aksiya iştirakçıları Göygöl rayonuna gəliblər.

Şəhərlə tanışlığa tur-aksiya iştirakçıları Heydər Əliyev Mərkəzindən başlayıblar. Əvvəlcə məktəblilər burada ümummilli liderin həyatını, siyasi fəaliyyətini ayrı-ayrı dövrlərini əks etdirən foto və sənədlərə baxıb, mərkəzin fəaliyyəti ilə tanış olublar. Şagirdlərə bildirilib ki, muzeydə gənclər üçün xalçaçılıq və bədii biçmə-tikmə evləri, həmçinin kinozal fəaliyyət göstərir.

Daha sonra Göygöl Rayon Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyinə gələn məktəblilərə məlumat verilib ki, vaxtilə alman koloniyacıları tərəfindən tikilən kilsə hazırda muzey binası kimi fəaliyyət göstərir. Burada nümayiş olunan tarixi eksponatlar, xüsusilə vaxtilə almanlar tərəfindən istifadə edilən məişət əşyaları, geyim nümunələri və tarixi fotolar şagirdlərdə böyük maraqla qarşılandı.

Azərbaycan Dövlətinin Rənzəli Muzeyi ilə tanışlıq da tur-aksiya iştirakçıları üçün yadda qalan oldu. Məktəblilər muzeydə Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixini ayrı-ayrı dövrlərini əks etdirən eksponatlarla tanış olublar. Məlumat verilib ki, muzeydə Azərbaycanın tarixi torpaqlarında mövcud olmuş ayrı-ayrı dövlətlərin xatirələri və bayraqları, o cümlədən müxtəlif illərdə qəbul olunmuş konstitusiyalar nümayiş etdirilib.

İştirakçıların Göygöl rayonu ilə tanışlığı çərçivəsində səfər etdikləri sonuncu məkan füsunkar təbiət möcüzəsi - Göygöl gölüdür. Azərbaycan təbiətinin incisi ilə tanışlıq şagirdlərə xoş təsir bağışlayıb.

Məktəblilərin rayona tanışlığı orta əsr Şəmkir qalasından başlayıb. Qalanın qalıqları ilə tanış olan

şagirdlərə məlumat verilib ki, böyük İpək Yolu üzərində yerləşən bu qədim şəhər AMEA-nın Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutunun əməkdaşları tərəfindən aşkarlanıb.

Sonra Şəmkir şəhərinin mərkəzinə gələn məktəblilər Heydər Əliyev Mərkəzinin qarşısında rayon rəhbərliyi qarşılayıb. Şagirdlər Heydər Əliyev Mərkəzində ulu öndərin zəngin irsini əks etdirən fotosəkillərə, ümummilli liderə həsr olunan kitablara baxıblar. Məlumat verilib ki, mərkəzdə ümummilli lider Heydər Əliyevin müxtəlif vəzifələrdə olduğu dövrlərdə işlədiyi kabinetləri və iş otaqlarının bənzerləri yaradılıb. Bayraq meydanında tarixən Azərbaycanda mövcud olan dövlətlərin bayraqlarının və nişanlarının əks olunduğu guşələr də tur-aksi-

ya səfərlərində böyük maraqla qarşılayıblar.

Əvvəlcə Heydər Əliyev Mərkəzini ziyarət edib, ulu öndərin həyatını və siyasi fəaliyyətini əks etdirən fotosəkillər və sənədlərlə tanış olublar. Şagirdlər muzeyi qarşısında kollektiv xatirə çəkdi-rilər.

120 nəfər məktəblinin Qəbələ ilə tanışlığı zamanı növbəti ünvan "Tufandaq" Qış-Yay Turizm İstirahət Kompleksi olub. Bölgənin ən çox turist qəbul edən bu obyektinə tanışlıq zamanı şagirdlərə məlumat verilib ki, kompleksin 4 kəmətinin hamısı və 10 xizək yollarından 8-də tikinti işləri başa çatdırılıb, turistlərin istirahətini təşkil üçün hər cür şəraiti olan restoranlar və beşulduzlu "Tufandaq" hoteli açılıb. Bütün dağ-xizək tras-sası sünü qarayağdıran generasiya sistemi ilə təchiz edilib. Gün ər-

ərazidə aparılan arxeoloji qazıntıların nəticələri ilə də tanış olublar. Qəbələyə təşkil edilən tur-aksiya zamanı şagirdlərin istirahəti ilə yanaşı, onların maariflənməsinə də böyük önəm verilib.

Şagirdlər Qəbələyə səfərlərin sonunda beşulduzlu "Qafqaz Riverside", "Qafqaz Resort", "Qafqaz Yeddi Gözəl", "Qafqaz Karvansaray" hotelləri, "Qəbələnd" İstirahət və Əyləncə Mərkəzi, rəyonada yaradılan müasir turizm infrastrukturunu, bölgənin füsunkar təbiəti ilə də tanış olublar.

Doqquz rayonun məktəblilərinin ibarət 400-ə yaxın şagirdin "Ölkəmizi tanıyaq" maarifləndirici tur-aksiyası çərçivəsində Quba və Qusar rayonlarının görməli yerləri ilə tanışlığı davam edib. Ağcabə-

lərdə yerləşən dağ şələsinə ekskursiyaya ediblər. Tur-aksiya iştirakçıları həmçinin "Rixos Quba Azerbaijan" hotel kompleksi və burada yerləşən Azərbaycan Milli Qolf Klubu ilə də yaxından tanış olublar.

Qəbələ-Şəki-Zaqatala marşrutu ilə hərəkət edən Saattlı, Sabirabad və Zərdab məktəblilərindən ibarət qruplar noyabrın 13-də səhər saatlarında qədim Şəki diyarına gəliblər. Tur-aksiyanın iştirakçıları Heydər Əliyev Mərkəzində şəhər icra hakimiyyətinin rəsmiləri tərəfindən mehribanlıqla qarşılanıblar. Diqqətə çatdırılıb ki, Şəki Azərbaycanın ən qədim yaşayış və mədəniyyət məskənlərindən biridir. 2700 ildən çox yaşlı olan bu qədim diyar, həm də dünya və öl-

Hər il bu şəhərdə beynəlxalq səviyyəli tədbirlər, festivallar keçirilir. Məlumat verilib ki, TÜRKSOY tərəfindən Şəki şəhəri həm də 2016-cı il üçün "Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan olunub.

Tur-aksiya iştirakçıları şəhərin qədim tarixi hissəsinə - "Yuxarı Baş" Dövlət Tarix-Memariq Qoruyunun ərazisinə gəliblər. Məktəblilər ilk dəfə görükləri sarayın gözəlliyinə heyran qaldıqlarını bildirdi, abidənin öndüdə xatirə şəkilləri çəkdi-rilər.

Sonra tur-aksiya iştirakçıları "Yuxarı Baş" Dövlət Tarix-Memariq Qoruyunun ərazisini gəziblər. Məktəblilər həmçinin qoruyun ərazisində yerləşən V-VI əsrlərə aid memarlıq abidəsi Dairəvi Məbəd və Xalq Təbii Sənəti Muzeyində də olub, sənətkarlıq emalatxanalarına baxdılar.

İnşa tarixi XVIII əsrin sonuna aid edilən "Yuxarı Karvansaray" mehxanaya kompleksi ilə tanışlıq zamanı məktəblilərin diqqətinə çatdırılıb ki, Şərq memarlığı üslubunda tikilən bu kompleks üç yuzədək otaq və zirzəmidən ibarətdir. XVIII-XIX əsrlərdə Yaxın və Orta Şərq ölkələrindən gələn tacirlər bu karvansarayda qərib, ticarətlə məşğul olurdular.

Şəkin tarixi məkanları ilə tanışlıqdan sonra tur-aksiya iştirakçıları Zaqatala rayonuna yola düşüblər.

Respublikamızın şimal-qərb bölgəsinə səyahət edən Biləsuvar, Cəbrayıl, Hacıqabul, Kürdəmir və Ucar rayonlarının məktəbliləri Zaqatala rayonunun tarixi məkanları ilə tanış olub, şəhərin görməli yerlərini gəziblər. Tur-aksiya iştirakçıları Zaqatala şəhərindəki Heydər Əliyev Mərkəzinin qarşısında rayonun rəhbər işçiləri səmimiyyətlə qarşılayıblar. Məktəblilərə rayonun tarixi, mədəniyyəti, coğrafi mövqeyi, iqtisadiyyatı, turizm potensialı barədə qısa məlumat verilib. Sonra məktəblilər mərkəzlə yaxından tanış olublar.

Zaqatala Tarix-Mədəniyyət Qoruyun ilə tanışlıq da məktəblilərin böyük marağına səbəb olub. Tur-aksiya iştirakçıları sonra "Qaladüzü pilləkənləri"ndən düşərək Zaqatala şəhərinin tarixi hissəsinə - Dədə Qorqud meydanına gəliblər. Rayon Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyi ilə tanışlıq zamanı diqqətə çatdırılıb ki, 1967-ci ildə yaradılan muzeydə 16 minə yaxın eksponat nümayiş etdirilib.

Tur-aksiya iştirakçıları "Qızıl-güllər diyarı" Zaqataladan xoş təəssüratlarla ayrılıblar.

Qəbələ-Şəki-Zaqatala marşrutu üzrə ekskursiyaya çıxan Saattlı, Sabirabad və Zərdab məktəbliləri "Qızıl-güllər diyarı" kimi tanınan Zaqatala rayonuna gəliblər. Tur-aksiyanın iştirakçıları Zaqatala şəhərindəki Heydər Əliyev Mərkəzinin qarşısında rayonun rəhbər işçiləri tərəfindən mehribanlıqla qarşılanıblar.

Rayon icra hakimiyyəti başçısının müavini Vəfa Süleymanova məktəblilərə Zaqatalanın tarixi, coğrafi mövqeyi, mədəniyyəti və turizm potensialı barədə məlumat verib.

Sonra məktəblilər Heydər Əliyev Mərkəzi ilə yaxından tanış olublar. Məlumat verilib ki, 2008-ci ildən fəaliyyət göstərən Heydər Əliyev Mərkəzinin yeni binası 2015-ci ilin noyabrında istifadəyə verilib. Binanın açılış mərasimində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev iştirak edib. Ümumi sahəsi 2765 kvadratmetr olan ikimərtəbəli binada müxtəlif təyinatlı bölmələr fəaliyyət göstərir.

Tur-aksiya iştirakçıları qalanın ərazisini gəzib, xatirə şəkilləri çəkdi-rilər.

Sonra məktəblilər ümummilli lider Heydər Əliyevin adını daşıyan Mədəniyyət və İstirahət Parkını ziyarət ediblər. Diqqətə çatdırılıb ki, 1947-ci ildə salınan parkın ərazisi 13 hektardır. Burada 27 ağac növü var. Son illər aparılan yenidənqurma işlərindən sonra park müasir görkəm alıb. Ulu öndərin möhtəşəm abidəsinin ucaldığı bu park rayon əhalisinin, eləcə də qonaqların ən sevimli istirahət yeridir. Məktəblilər məşhur "Qaladüzü pilləkənləri"ndən düşərək Zaqatala şəhərinin tarixi hissəsinə - Dədə Qorqud meydanına gəliblər. Tur-aksiya iştirakçıları sonra Zaqatala Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyinə baxdılar. Məlumat verilib ki, 1967-ci ildə yaradılan bu muzeydə 16 minə yaxın eksponat qorunub saxlanılır və nümayiş etdirilib.

Zaqatalaya səfərləri çərçivəsində tur-aksiya iştirakçıları fındıq emalı müəssisəsində də olublar. Məktəblilərin diqqətinə çatdırılıb ki, Azərbaycanda fındıq istehsalının böyük bir hissəsi Zaqatala rayonuna payına düşür.

Tur-aksiyanın iştirakçıları Zaqataladan zəngin təəssüratlarla ayrılıblar.

zində kompleksdə 3 min nəfərə xidmət göstərilməsi üçün şərait yaradılıb.

Şagirdlər kanat yolu ilə uca dağların zirvəsinə qalxaraq Qəbələ şəhərini, ətrafdakı çayları, meşələri seyr edib, xatirə şəkl çəkdi-rilər.

Heydər Əliyev adına Konqres Mərkəzi ilə tanış olan şagirdlərə məlumat verilib ki, 1200 yerlik mərkəz üç mərtəbədən ibarətdir. Birinci mərtəbədə zallar, 350 yerlik restoran və inzibati otaqlar yerləşir. Çoxfunksiyalı 1200 yerlik konfrans zalı isə ikinci mərtəbədədir. Konfrans zalı qısa müddətə kreslolara aşağı enməsi ilə konsert, iclas üçün müstəvi halına keçə bilər.

Sonra şagirdlər Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyində 900 il Qafqaz Albaniyasının paytaxtı olmuş Qəbələnin tarixi, mədəniyyəti və etnoqrafiyası haqqında məlumat əldə ediblər. Bildirilib ki, muzeyin əsas fondunda Qəbələnin 2500 ildən çox tarixi və elmi əhəmiyyəti malik eksponat mühafizə olunur. "Beltmann" piano fabrikində məktəblilərin diqqətinə çatdırılıb ki, müəssisədə dünyada məşhur olan "Beltmann" markalı pianolar istehsal edilir. Fabrik ildə 1200-1500 piano istehsal etmək gücünə malikdir.

Daha sonra Nic qəsəbəsinə səfər edən şagirdlər buradakı "Cotari" Alban-Udi kilsəsinə böyük maraqla baxıblar. Məlumat verilib ki, kilsə tarixi baxımdan ən qədim və əhəmiyyətli abidələrdən biridir. Nic qəsəbəsi tolerantlığın kiçik bir modeli hesab edilir. Qəsəbədə 3 kilsə və iki məscid var. Altı min əhəli olan qəsəbədə 3700 uduz yaşayır. Ümumilikdə isə ölkəmizdə 4000 uduz yaşayır ki, onların da 300-ü Oduz və Bakıda qeydiyyatdadır. Dünyada yaşayan uduşların sayı isə 10 minə yaxındır. Nic qəsəbəsində uduşlar öz dilini, dinini, adət-ənənələrini 2500 ildir ki, qoruyub saxlayırlar. Qəsəbədəki məktəblilərin ibtidai siniflərində uduş dili tədris olunur.

Məktəblilər Qəbələ konserv zavodunda istehsal prosesi ilə tanış olublar. Həmçinin şagirdlər Çuxur Qəbələ kəndində qədim Qəbələ şəhərinin xarabalıqları və

ke əhəmiyyətli tarixi-memarlıq abidələri ilə məşhurdur. Şəkiddə dövlət qeydiyyatına götürülən 84 tarix və mədəniyyət abidəsi var. Şəki eyni zamanda festivallar şəhəri kimi tanınır. Hər il bu şəhərdə beynəlxalq səviyyəli bir neçə festival keçirilir.

Səfər proqramına uyğun olaraq məktəblilər sonra şəhərin qədim tarixi hissəsinə - "Yuxarı Baş" Dövlət Tarix-Memariq Qoruyununa gəliblər. Məlumat verilib ki, qoruk Şəkiyə gələn yerli və xarici turistlərin ən çox üz tutduqları tarixi məkanlardan biridir.

Azərbaycan memarlığının nadir incilərindən olan Şəki xanlarının sarayı ilə tanışlıq tur-aksiya iştirakçıları üçün böyük marağına səbəb olub. Məktəblilərin diqqətinə çatdırılıb ki, Şəki qədimdən sənətin və sənətkarlığın inkişaf etdiyi ərazilərdən biri olub. Burada memarlıq, tətbiqi sənət, səbəkə, ağac üzərində oyma, dulmuşluq və digər sənət növləri yüksək səviyyədə inkişaf edib. Şəki sənətkarlarının gərgin əməyi sayəsində bu qədim şəhərdə çox zəngin tarixi-mədəni irs yaranıb.

Qədim və müasir Şəki ilə tanışlıq tur-aksiyanın iştirakçıları arasında təəssürat yaradıb.

Səfər proqramına uyğun olaraq tur-aksiyanın iştirakçıları sonra Zaqatala rayonuna yola düşüblər.

Tur-aksiya çərçivəsində Qəbələ-Şəki-Zaqatala marşrutu ilə hərəkət edən Biləsuvar, Cəbrayıl, Hacıqabul, Kürdəmir və Ucar rayonlarının məktəblilərindən ibarət qruplar qədim Şəkin tarixi məkanları ilə tanış olublar. İştirakçıları Heydər Əliyev Mərkəzində şəhər icra hakimiyyətinin nümayəndələri mehribanlıqla qarşılayıblar. Məktəblilərə Şəkin tarixi, mədəniyyəti, turizm potensialı barədə qısa məlumat verilib. Bildirilib ki, 2700 ildən çox yaşlı olan bu qədim diyar həm də dünya və ölkə əhəmiyyətli tarixi-memarlıq abidələri ilə məşhurdur. Füsunkar təbiəti, nadir tarixi-memarlıq abidələri, inkişaf etmiş sənətkarlığı, həmçinin zəngin irsinin qorunması nəticəsində Şəki bu gün Azərbaycanda turizmin yüksək səviyyədə inkişaf etdiyi bölgələrdən birinə çevrilib.